

BSOBAC-3 V22 – Bacheloroppgave med forskningsmetode

En kvalitativ studie

«Oppfølging av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse»

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i sosialt arbeid

Stavanger/14.05.2022

Kandidatnummer: 7105

Antall ord i besvarelsen: 12 699

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	3
1.1	<i>Bakgrunn for valg av tema</i>	4
1.2	<i>Presentasjon av problemstilling</i>	4
1.3	<i>Begrepsavklaring</i>	5
1.4	<i>Formål med oppgaven</i>	5
2	Tidligere forskning	7
3	Teoretisk rammeverk	9
3.1	<i>Barnevernets oppfølgingsansvar</i>	9
3.2	<i>Relasjonsdannelse</i>	11
3.3	<i>Annerkjennelsesteori</i>	13
3.4	<i>Brukermedvirkning</i>	14
3.5	<i>Makt og avmakt</i>	15
4	Metode	17
4.1	<i>Valg av metode</i>	17
4.2	<i>Datainnsamling</i>	18
4.3	<i>Gjennomføring av intervjuene</i>	19
4.4	<i>Analyse</i>	20
4.5	<i>Etiske vurderinger</i>	21
4.6	<i>Studiens troverdighet</i>	22
5	Presentasjon av funn og drøfting	24
5.1	<i>Nødvendigheten med gode relasjoner</i>	24
5.2	<i>Kommer ingen vei uten respekt</i>	26
5.3	<i>Det å ha forståelse for deres situasjon</i>	28
5.4	<i>Ulike forbedringsmuligheter i oppfølgingen med biologiske foreldre</i>	31
6	Oppsummering og konklusjon	33
7	Litteraturliste	35

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til informanter

Vedlegg 2: Intervjuguide

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I løpet av mitt studieforløp har jeg lært veldig mye på mange ulike områder. Vi som studenter har fått lære alt i fra A-Å når det kommer til sosialt arbeid. Dette yrket, å jobbe som sosionom, er et ganske bredt yrke. Det har vi virkelig fått sett ut ifra de ulike emnene våre. Spesielt når jeg og mine medstudenter fikk prøve oss ut som sosionomer i praksis. Vi ble sendt ut på mange ulike poster, hvor hver enkelt fikk lære mer om arbeidsplasser hvor sosionomer kan jobbe. Noe som har fanget min interesse litt ekstra i løpet av studieforløpet, er dette med lovgivning rundt arbeidet vi sosionomer gjør og arbeidet som blir gjort innenfor barnevernet. Det finnes mange spennende prosesser innenfor barnevernet, og da prosesser som innebærer bruken av lovgivningen. For meg passet det da ypperlig å velge å skrive en bachelor om en av prosessene innenfor barnevernet; omsorgsovertakelse.

Grunnen til at jeg har valgt omsorgsovertakelse som tema på bacheloroppgaven min er fordi jeg har noen jeg kjenner til som har gått gjennom omsorgsovertakelse med sine barn. Med det innblikket jeg fikk til omsorgsovertakelsen til den bekjente familien, økte interessen min for prosessen rundt akkurat dette. Jeg fikk et lite innblikk i hvilke tiltak som ble gjort før omsorgsovertakelsen, for å se om foreldre fikk beholde barna eller ikke. Nå er barna deres i fosterfamilier. Da vi har fått lære litt om hva som skjer rundt en omsorgsovertakelse, innså jeg at jeg visste lite om hva som skjer med foreldrene etter omsorgsovertakelsen har skjedd. For min bacheloroppgave vil jeg finne ut mer om hva som skjer med foreldrene etter omsorgsovertakelsen er gjennomført. Hvordan jobber barnevernet med foreldrene og hva jobber de mot? Er det et spesifikt rammeverk som må følges? Gir barnevernet en god nok oppfølging til foreldrene? Jeg innså etter å ha stilt meg selv alle disse spørsmålene om hvor lite jeg faktisk hadde lært og kan om oppfølgingen av biologiske foreldre. Dermed vil det å kunne dykke dypere ned i disse spørsmålene og prøve å finne ut mer om barnevernets prosess rundt denne oppfølgingen være min motivasjon til å skrive denne oppgaven.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Problemstillingen i denne oppgaven er:

«Får biologiske foreldre god nok oppfølging etter omsorgsovertakelse?»

1.3 Begrepsavklaring

Begrepet **god nok** er en individuell vurdering og kan være vanskelig å definere i seg selv. Ordet «god» blir definert av Det norsk akademisk ordbok (u.å.) som «skikket for sitt formål, tjenlig for sitt bruk og/eller bra». I denne oppgaven blir det spurt om de biologiske foreldrene får god nok oppfølging etter omsorgsovertakelse, noe som kan være vanskelig å presisere. Hva god nok oppfølging vil si er opp til enhver som opplever oppfølgingen. Men i forhold til definisjonen må oppfølgingen være skikket til sitt formål, tjenlig for sitt bruk og den må være bra. Majoriteten må oppleve at de får den oppfølgingen de skal ha etter omsorgsovertakelsen for at den skal regnes som god nok. Og det er dette det skal sees nærmere på i denne oppgaven, om oppfølgingen er god nok.

Biologiske foreldre vil si de menneskene som er mor og far til et barn. I Bokmålsordboken (u.å.) defineres biologiske foreldre som «genetiske foreldre», altså hvor mor og far deler gener med sitt barn.

Omsorgsovertakelse omhandler at fylkesnemnda kan bestemme at barnevernstjenesten skal overta omsorgen for barna når foreldre har det vanskelig i hjemmet eller om foreldrene eventuelt gjør vonde ting mot sine barn (Fylkesnemndene, u.å.). Hvilke krav som må være oppfylt for at en omsorgsovertakelse skal trå til finner man videre definert i barnevernsloven § 4-12, som blir tydeliggjort senere i punkt 3.1.

1.4 Formål med oppgaven

Formålet med denne oppgaven er få frem hvordan saksbehandlere jobber med oppfølging av de biologiske foreldrene og om det er et behov for forbedring. Dette er et tema som jeg som sosionomstudent ikke har lært så mye av. Det er et mer eller mindre ukjent tema. Når vi lærte om barnevernet i vårt studieløp, var det oppfølging av barn vi blant annet var innom. Da vi som sosionomstudenter oftere følger opp voksne mennesker i vanskelige livssituasjoner slår det meg at oppfølging av biologiske foreldre ikke er et viktigere tema å undervise om. Oppfølging av biologiske foreldre har vært et svært aktuelt tema i våre tider også, med mye ulike saker i media som for eksempel Norge som har hatt ulike saker angående omsorgsovertakelse i den Europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD). Det har altså vært foreldre som har stått frem med ulik oppfattelse av hvordan deres oppfølging av barnevernet etter omsorgsovertakelse har vært. Ut ifra dette anser jeg temaet som et aktuelt tema for en

sosionom og er i stor relevans til en slik oppgave som denne. Denne oppgaven vil være med på å fremme viktigheten og sette mer søkelys på foreldrene i omsorgsovertakelse, da det har vært mye diskusjoner om den faktisk er god nok. Gjennom teoretisk rammeverk og analyse av mine intervju vil jeg forsøke å utforske og belyse min problemstilling.

2 Tidligere forskning

Oppfølging av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse er et tema som ikke er så mye forsket på. Regjeringen har ulike utredninger og artikler som fremmer at oppfølgingen til de biologiske foreldrene etter omsorgsovertakelse burde ha vært bedre, til tross for at det er lovfestet. For eksempel skrives det i NOU 2012:5 at det åpenbart eksisterer et stort behov for bedre oppfølging. I denne utredningen henvises det til hva som er lovfestet og hva som skal gjøres i oppfølgingen, men mindre om hvordan det kan gjennomføres.

Selv om det er lite forskning rundt akkurat dette temaet, er det fremdeles et viktig tema å ta for seg. I de få artiklene jeg fant som var relevante til min problemstilling tas det opp det faktumet at foreldre ikke får den oppfølgingen de skal ha. I artikkelen til Hege Sundt (2014) tar hun for seg Organisasjonen for barnevernsforeldre (OBF) og meningene deres rundt oppfølgingen av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse. OBF er til for å gi støtte til foreldre som har eller er i ferd med å få barna sine plassert utenfor deres omsorg av barnevernet. Artikkelen til Sundt (2014) går ut på det faktumet at barnevernet må bli bedre i jobben rundt oppfølging og lytte mer til foreldrenes erfaringer for å bygge et bedre barnevern. I forskningsartikkelen til Granerud, Syrstad og Andersen (2021) snakker de om at det jobbes ikke godt nok med gjenforening av barn og foreldre. Selv om gjenforening er lovfestet, mener de i artikkelen sin at det er få eller ingen retningslinjer om hvordan barnevernet skal eller burde utforme pliktene som følger med lovverket, som jeg kommer tilbake til senere i oppgaven. Gjenforening er selvet målet i omsorgsovertakelse, selv om dette ikke alltid er muligheten. Uavhengig om gjenforening er mulig eller ikke, skal barnevernet fremdeles jobbe like godt med oppfølgingen til foreldrene og prøve å gjøre forbedringer. Ved lovendringen i barnevernsloven fra juli 2018 ble gjenforeningsmålet persistert enda tydeligere enn det var før grunnet dårlig gjennomførsel i praksis (Granerud, Syrstad & Andersen, 2021, s. 75).

Granerud, Syrstad og Andersen (2021) nevner at det er mangler i beslutningsgrunnlaget, begrunnelsene og dokumentasjonen for omsorgsovertakelse, noe som er et viktig grunnlag de biologiske foreldre trenger i sin oppfølging. De trenger gode begrunnelser for hvorfor ting blir gjort. I artikkelen nevnes det og det kjente faktumet om at Norge blir kritisert av EMD om at gjenforeningskravet og god oppfølging som ikke blir godt nok opprettholdt (Granerud, Syrstad & Andersen, 2021, s. 75).

I tillegg til lovendringen i 2018, har det skjedd en ny lovendring i barnevernloven 1. januar 2022. Det er ikke blitt gjort endringer angående de bestemmelsene som blir brukt i denne

oppgaven. Endringene omhandler blant annet at kommunestyret skal selv vedta en plan for det forebyggende arbeidet og bestemmelsen om kommunens oppgaver. Fra 1. januar 2031 vil det også bli lagt til et krav til kompetanse på masternivå eller tilsvarende, eller med bachelor og minst fire års arbeidserfaring hvis en skal jobbe innenfor barnevernet (Bufdir, 2021).

Etter jeg hadde gått gjennom relevant forskning angående oppfølging av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse, fikk jeg bekreftet mine tanker om at dette er et tema som er lite forsket på. Den forskningen som finnes der ute om temaet omhandler at foreldre er misfornøyde med oppfølgingen og føler de mangler mye av det de har krav på. Foreldrene som har gjennomgått omsorgsovertakelse, deres erfaringer kan være svært betydningsfullt for forbedring av oppfølgingen og at det burde gjerne opprettes noen retningslinjer for hvordan pliktene fra lovverket skal utformes.

3 Teoretisk rammeverk

I dette kapitlet vil det bli presentert aktuelle faglig bakgrunn og teorier som skal være med på å bygge opp under problemstillingen og videre drøfting av datamaterialet til oppgaven. Det vurderes som nødvendig å ha med bakgrunnen til barnevernets oppfølgingsansvar i første omgang, for så å gå videre til teorien. Det teoretiske rammeverket som er blitt valgt ut som relevant for denne oppgaven er relasjonsdannelse, anerkjennelsesteorien, brukermedvirkning og makt og avmakt.

3.1 Barnevernets oppfølgingsansvar

Det man hører mest om når det kommer til arbeidet til barnevernet er at barna er de som skal få god nok oppfølging. De skal få det bedre enn det utgangspunktet de er i. Det man hører mindre om er hvordan foreldrene til disse barna også burde få god nok oppfølging, at de også skal få det bedre enn det utgangspunktet de eventuelt er i. Barnevernet har et oppfølgingsansvar for foreldre som har mistet omsorgen for sine barn, som man kan finne flere eksempler på i barnevernsloven.

Når et barn kommer i den situasjon hvor det ikke er forsvarlig for dem å forbli med sine foreldre, vil barnevernet iverksette en omsorgsovertakelse. Ifølge Lov 17. juli Nr. 100 1992 om barnevernstjenesten (barnevernloven (bvl)) er det kun mulig å gjennomføre en omsorgsovertakelse dersom vilkårene i § 4-12 er oppfylt. Kravene i bvl. § 4-12 første ledd lyder slik;

§ 4-12 Vedtak om å overta omsorg for et barn.

Vedtak om å overta omsorgen for et barn kan treffes

- a. dersom det er alvorlige mangler ved den daglige omsorg som barnet får, eller alvorlige mangler i forhold til den personlige kontakt og trygghet som det trenger etter sin alder og utvikling,
- b. dersom foreldrene ikke sørger for at et sykt, funksjonshemmet eller spesielt hjelpetrengende barn får dekket sitt særlige behov for behandling og opplæring,
- c. dersom barnet blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep i hjemmet, eller
- d. dersom det er overveiende sannsynlig at barnets helse eller utvikling kan bli alvorlig skadd fordi foreldrene er ute av stand til å ta tilstrekkelig ansvar for barnet

Det er også mulighet for omsorgsovertakelse i akutte situasjoner i forhold til bvl. § 4-6 andre ledd:

§ 4-6 Midlertidige vedtak i akutt situasjoner

Er det fare for at et barn blir vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet, kan barnevernadministrasjonens leder eller påtalemyndigheten uten samtykke fra foreldrene umiddelbart treffe midlertidig vedtak om å plassere barnet utenfor hjemmet.

Når et barn blir tatt i fra sin familie grunnet omsorgssvikt av et eller annet slag, får barnevernet en oppfølgingsplikt til både barnet og foreldrene. I bvl. § 4-16 understrekes det både oppfølging av barn og foreldre etter overtakelsen. Selv om fokuset kanskje er mer rettet mot oppfølgingen av barna, er det hjemlet i lov om barnevernstjenesten at barnevernet har ansvar for å følge opp foreldrene til barna:

§ 4-16 Oppfølging av vedtak om omsorgsovertakelse

Barnevernstjenesten har etter omsorgsovertakelsen et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet, herunder et ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene. Barnevernstjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barnevernstjenesten skal, der hensynet til barnet ikke taler imot det, legge til rette for samvær med søsken. Barnevernstjenesten skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barnevernstjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser. Der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barnevernstjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 4-21.

Bvl, § 4-21 omhandler oppheving av omsorgsovertakelse, som er målet med oppfølgingen av omsorgsovertakelse som blir omtalt i § 4-16 siste setning. Videre i bestemmelsen understrekes det at barnevernstjenesten har et ansvar for både barnet og foreldrene. De skal med dette kontakte foreldrene kort tid etter omsorgsovertakelsen, for å tilby de oppfølging av barnevernstjenesten og øvrige hjelpeinstanser. I følge Bufdir (u.å.) bør barnevernstjenesten følge opp foreldrene grundig før, under og etter vedtaket om omsorgsovertakelse er satt. Det er viktig å betrygge foreldrene og prøve å få de til å forstå avgjørelsen. De må lytte til foreldrenes behov og meninger, og respektere at dette er en forferdelig prosess, at de har det vanskelig og at mange ofte ikke forstår. Under oppfølgingen skal barnevernstjenesten ha en kontinuerlig vurdering om vilkårene for omsorgsovertakelsen enda er til stede (Barnerettsadvokater, 2019). Barnevernets arbeid sammen med foreldrene er å jobbe mot å få opphevet omsorgsovertakelsen, jfr. bvl. § 4-21. Barnevernstjenesten har i oppgave å legge til rette for et godt samarbeid der det er mulighet for samarbeid, la foreldre ha muligheten til å medvirke i saken videre der det er mulig, og legge til rette for best mulig samvær mellom foreldre og barn (Bufdir, u.å.). For det er slik at selv om ikke foreldre og barn bor sammen for

øyeblikket, slutter de ikke å være en familie. Foreldrene slutter ikke å være foreldrene til barna sine, de har bare ikke muligheten til å ha de under sin omsorg lenger. Men for de aller fleste vil det å opprettholde et forhold mellom foreldre og barn være grunnleggende for en positiv utvikling i saken.

Art. 9

Partene skal respektere den rett et barn som er atskilt fra en eller begge foreldre har til å opprettholde personlig forbindelse og direkte kontakt med begge foreldrene regelmessig, med mindre dette er i strid med barnets beste.

I Lov 21. mai Nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) under Vedlegg 8. FNs barnekonvensjon (BK) art. 9 punkt 3 viser det til hvor viktig et personlig forhold mellom foreldre og barn står hjemlet i lov, med unntak hvis det strider mot barnets beste.

3.2 Relasjonsdannelse

Det finnes mange ulike kompetanser som man lærer opp gjennom årene og kompetanser som er svært nødvendige for hvordan man lever livet sitt. Relasjonsdannelse er en av disse kompetansene som er svært nødvendig for enhver å ha med seg på sin reise (Spurkeland, 2005, s. 130). Et hvert menneske går inn og ut av tusenvis av relasjoner gjennom sitt liv. Inn og ut av jobbreasjoner, relasjoner mellom jevnaldrende og venner. Relasjonene kan både være kortvarige eller vare over lengre perioder, og noen relasjoner varer til og med livet ut. De aller første man danner en relasjon med er familien sin, så venner og kanskje deretter i jobbsituasjoner (Spurkeland, 2005, s. 129). Selvsagt havner enhver i sosiale settinger hvor man ikke nødvendigvis danner en relasjon med personen vi møter på, men oftest befinner man seg i situasjoner hvor relasjonsdannelse oppstår. Når dette da skjer, er det greit å ha litt kompetanse om feltet med seg i sekken. Det er greit å vite at dannelsen innebærer en mental bevissthet om betydningen av å etablere, utvikle og pleie relasjoner som anses som viktige i livet (Spurkeland, 2005, s. 129). Relasjonene man møter på i løpet av livet kan komme opp i hundretalls, og med det trenger man god relasjonskompetanse for å kunne fungere godt.

For å opparbeide seg god relasjonskompetanse burde man mestre god kommunikasjon. Det å danne relasjoner handler om å forstå og samhandle med de menneskene man skal jobbe med. Som saksbehandler i barnevernet burde man være så pass relasjonskompetent at man skal kunne ha evnen til å kommunisere på en måte som man gjør seg selv forstått (Røkenes &

Hanssen, 2006, s. 7). At du som saksbehandler klarer å kommunisere og at man klarer å gjøre seg forstått er gode egenskaper som må være til stede for å kunne danne gode relasjoner.

For å danne grunnleggende og gode relasjoner er tillit en viktig bærebjelkene. Det er mange faktorer som spiller inn for relasjonsdannelse, men uten tillit vil det være vanskelig å opprettholde en god relasjon (Spurkeland, 2005, s. 23). For at kunne bygge tillit må man respektere den andre parten i relasjonen. Tillit trenger bekreftelse og næring for å blomstre og må vedlikeholdes kontinuerlig. Relasjonen er tosidig, og skaper et spenningsforhold mellom partene. Det den ene parten anser som tillitsverdi, trenger ikke være det den andre regner som tillit. Det er et dynamisk forhold og er basert på enkelte menneskers opplevelse (Spurkeland, 2005, s. 24). Når man prøver å bygge opp tillit i en ny relasjon eller vedlikeholde tilliten i en nåværende relasjon er det viktig å ta for seg ulike hensyn ovenfor den andre. Ved å vise integritet, kompetanse, konsistens, lojalitet og åpenhet ovenfor den andre, uansett gitt situasjon, vil det være lettere å bygge opp tillit for begge parter. En viser seg fra en mer eller mindre blottlagt side som gjøre en selv mer tillitsverdig. Tillit skal være med på å bygge trygge og behagelige omgivelser. Hvis dette ikke er til stede vil det lettere oppstå utrygge og urolige omgivelser (Spurkeland, 2005, s. 26).

En annen viktig kompetanse som saksbehandlere bør ha med seg i samhandling med biologiske foreldre, som nevnt over, er gode kommunikasjonsferdigheter. For eksempel evnen til å lytte, eller også kalt det å motta. Røkenes og Hanssen (2006) sier at kommunikasjon består av både den som gir et budskap og den som mottar budskapet. For saksbehandlere i barnevernet er det sentralt at man mestrer begge disse ferdighetene. I avsnittet over nevnes det at tillit kan ha en stor rolle i det å bygge gode relasjoner, men for å bygge tillit må det foregå en form for kommunikasjon. Fellesorganisasjonen (FO) (2019) sitt Yrkesetiske grunnlagsdokument henviser til viktigheten med kommunikasjon for at tillit kan dannes. Tillit kan bygges gjennom gode dialoger, altså at det oppstår god kommunikasjon mellom saksbehandler og de biologiske foreldrene. Gjennom god kommunikasjon gjør man seg mer forstått. Kommunikasjon i seg selv vil si å skape mening og utveksle budskap (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 192). For foreldre som kommer inn å skal snakke med saksbehandlere i barnevernet er det ikke alltid like lett å forstå seg på hva som blir sagt og hva ulike ting betyr. Ved å opprette et godt kommunikasjonsmønster mellom de biologiske foreldrene og saksbehandler kan man utvide forståelsen for hverandre og føle en bedre kontakt (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 192).

3.3 Anerkjennelsesteori

For å kunne danne gode relasjoner med andre mennesker er anerkjennelse en av de viktigste grunnelementene som burde være til stede. Anerkjennelse er en form for empati eller en måte å se andre på (Skoglund & Åmot, 2018, s. 111). Anerkjennelse kan også være et synonym for respekt (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 98). Når man omgås med andre mennesker, og for at man da skal også komme overens med andre mennesker må det være en gjensidig anerkjennelse for hverandre. For å få et godt samarbeid, for å få tillit og for å få åpenhet må anerkjennelse være til stede. Synonymer for begrepet anerkjennelse kan være godkjenning, bifall, berømmelse, heder, ros og innrømmelse (Skoglund & Åmot, 2018, s. 170). Dette er et begrep som omhandler både å ha anerkjennelse ovenfor seg selv, men også å kunne gi anerkjennelse til andre. Begrepet blir oftest brukt i settinger hvor det er positivt rettet, om det å bli sett og å se andre. Dette er en prosess som er med på å styrke ens selv og andre, noe som er ettertraktet. Hvis man kommer i en situasjon hvor man opplever det motsatte av anerkjennelse kan man føle på tvil, savn, fortvilelse eller ensomhet (Skoglund & Åmot, 2018, s. 171).

Ifølge filosofen Axel Honneth kan anerkjennelse deles inn i tre ulike sfærer; den private sfæren (kjærlighet), den rettslige sfæren (rettferdighet) og den solidariske sfæren (kulturelt, politisk og arbeidsmessig felleskap) (Skoglund & Åmot, 2018, s. 20). Først av alt har man den private sfæren. Den private sfæren er knyttet først og viktigst til familie, men også vennskap og voksne kjærlighetsforhold. Denne sfæren skiller seg ekstra ut da den er med på å legge det grunnleggende for ens egen selvoppfattelse. I slike forhold som familie, vennskap og kjærlighetsforhold blir man tatt imot og anerkjent i trygge omgivelser, man blir akseptert for akkurat den man er. Å erfare denne form for kjærlighet og vennskap fra de menneskene nærmest en selv er med på å utvikle muligheten til å uttrykke oss selv, skape tillit til oss selv og kunne delta i ulike sosiale og offentlige sammensettinger (Skoglund & Åmot, 2018, s. 20). Den rettslige sfæren handler om moralsk respekt, det å bli møtt med respekt, likeverd og like rettigheter. Det omhandler forpliktelsen vi har ovenfor hverandre, og er med å sikre oss et grunnlag for muligheten til autonomi. Det å kunne vise respekt og det å bli møtt med respekt bygger opp vår egen selvrespekt, som gjør oss selvstyrt. Man kjenner på følelsen av likeverd, noe som står sentralt i denne sfæren (Skoglund & Åmot, 2018, s. 21). Til slutt i Honneth sine tre ulike sfærer av anerkjennelse er det den solidariske sfæren. Denne sfæren omhandler egne bidrag, og det å bli sett og verdsatt for det. Grunnen til Honneth har navngitt denne sfæren

den solidariske er at i denne sfæren handler det om å få anerkjennelse som bygger muligheten for selvverd i et solidarisk felleskap. Denne form for solidaritet oppleves når man blir sett for det man kan, det man kan bidra med og den man er i ulike kontekster. Grunnlaget i den solidariske anerkjennelsen går ut på det faktumet at man må kunne få og gi (Skoglund & Åmot, 2018, s. 21).

I det man ser på de ulike formene for anerkjennelse er det viktig å se på motsetningen av det i tillegg; nemlig krenkelse (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 100). Dette er et begrep som kan være vanskelig å omfatte, da dette blir brukt som et mer alvorlig begrep i dagligtalen, som for eksempel kroppslig krenkelse. Ifølge Honneth omhandler dette begrepet mer det faktumet at man ikke blir sett, man blir usynliggjort. Med krenkelse kommer forakt mot medmennesker, og man kjenner på at behovet for anerkjennelse ikke blir møtt (Skoglund & Åmot, 2018, s. 111). Dette er et veldig individuelt fenomen, da mennesker kan oppleve hva som er krenkende eller ikke på ulike vis. Derfor er dette et begrep som er vanskelig å spesifisere, men handler i bunn og grunn om det å ikke bli sett, at ens behov for anerkjennelse ikke blir ivaretatt (Skoglund & Åmot, 2018, s. 111).

3.4 Brukermedvirkning

Brukermedvirkning er et sentralt begrep når det kommer til det å jobbe med mennesker. Det er et komplekst begrep som omhandler mange sider, blant annet menneskeverd, sosial rettferdighet, solidaritet, inklusjon, deltakelse, osv (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 97). Begrepet er ofte et situasjonsbetegnet begrep, men blir sett i sammenheng av ordet «empowerment» som oversettes på norsk til «myndiggjøring». Dette sees i sammenheng med fordeling av makt (Jensen & Tronvoll, 2012, s. 16). De som jobber med mennesker burde ha opparbeidet seg en god forståelse av akkurat dette begrepet, da menneskene enda skal bli behandlet som mennesker selv om de får hjelp av ulike hjelpeapparater. Disse menneskene er ikke til for at man skal bruke alt makt man har og bestemme over et annet menneskets liv og utvikling. Brukermedvirkninger er til for å vektlegge at de foreldrene som må benytte de barnevernstjenesten skal kunne ha medvirkning og innflytelse i sin egen sak, og deres meninger skal bli hørt og vurdert (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 97). Viktigheten med akkurat dette med brukermedvirkning kommer til og med frem i ulike lovverk, hvor det spesifikt står at brukerens mening skal tas i betraktning, at man skal rådføres med bruker og at så langt som mulig skal saker utføres i samarbeid med bruker. Vektlegging av

brukermedvirkning kan man finne iblant annet Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven), Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven) og Lov om barneverntjenester (barnevernloven) (Jensen & Tronvoll, 2012, s. 43). Dette er da bare noen nevnte lovverk som tar i bruk brukermedvirkning i sine bestemmelser. I for eksempel barnevernloven § 1-7 *Barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre* finner man brukermedvirkning rettet mot både foreldre og barn som er involvert i saker.

Brukermedvirkning kan tas i bruk i ulike faser i arbeidet. Det kan brukes for eksempel i planlegging og utredning, når beslutninger fattes og ved evaluering, for å nevne noen (Jensen & Tronvoll, 2012, s. 49). Det finnes ingen fast tidspunkt for å ta i bruk brukermedvirkning, det er mer en kontinuerlig faktor man alltid skal ha i bakhode mens man jobber med mennesker. En skal ha respekt for deres meninger om sitt eget liv og vise medmenneskelighet ovenfor den andre, selv om du sitter med «makten». Begrepet er med på å sikre brukerne en kvalitet rundt sin egen sak når de er i kontakt med hjelpeapparatene. Det viktigste når det kommer til brukermedvirkning er at brukerne blir hørt, at det oppstår et godt samarbeid der det lar seg gjøre og respekt for brukeren som medmenneske (Jensen & Tronvoll, 2012, s. 50).

3.5 Makt og avmakt

Som ansatt i ulike hjelpeapparater sitter man i en form for maktposisjon ovenfor menneskene som bruker apparatene. Når man jobber som for eksempel sosialarbeider, barnevernspedagog eller saksbehandler er det viktig at en bevisstgjør seg selv ovenfor den maktrollen en har (Berg, Ellingsen, Levin & Kleppe, 2015, s. 31). Man arbeider og skal samarbeide med mennesker som sliter, har det vanskelig, mennesker som ønsker å være i kontakt med hjelpeapparatet og mennesker som ikke ønsker å være i kontakt med hjelpeapparatet. Selvsagt må man forstå at man faktisk har en makt som saksbehandler, og makt for en saksbehandler i denne situasjonen er å definere og vurdere hva som er best for et annet menneske (Berg, Ellingsen, Levin & Kleppe, 2015, s. 31). Derfor er det viktig for alle sosialarbeidere, barnevernspedagoger, saksbehandlere, osv. å være bevisst sin maktrolle og ikke misbruke maktposisjonen sin til noe vondt. I arbeid med biologiske foreldre må saksbehandler vite at den har et selvstendig ansvar, og det er å vite at sine egne handlinger er i samsvar med faglig kunnskap, juridiske rammer og yrkesetiske forpliktelser (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 5).

Når brukerne kommer for å få hjelp hos de ulike hjelpeapparatene, uavhengig om de ønsker å være der eller ikke, kan de kjenne på det som kalles avmakt. Avmakt er det som blir det motsatte av makt. Dette er et begrep som oftest forstås som en mangeltilstand, hvor for eksempel det er mangel på kontroll, forutsigbarhet, oversikt, innflytelse eller påvirkningsmuligheter (Øien & Lillevik, 2020, s. 11). Når for eksempel kontrollen eller innflytelsen til et menneske minsker i en situasjon, vil irritasjon og frustrasjon oppstå. Alle mennesker har et iboende ønske om trygghet og forutsigbarhet, og hvis dette i verste tilfelle er totalt mangel av kan man bli aggressiv og/eller sint. Dette er en respons av avmakten hvor man føler seg urettferdig behandlet eller ydmyket (Øien & Lillevik, 2020, s. 11). Som sosialarbeider eller saksbehandler er det derfor viktig at man har kontroll og forståelse over sin egen maktposisjon for å yte den på best mulig måte. Ved å misbruke maktposisjonen sin ovenfor et menneske på den måten vil i omtrent alle situasjoner fremme avmakt, vil fremme ubehag og utrygghet, hos brukeren som man skal hjelpe. I forståelsen av makt og avmakt vil det være å bruke makten sin på en ydmyk måte og være bevisst sin rolle. Det har allerede oppstått en situasjon hvor avmakt er til stede, hvor saksbehandler skal bestemme hva som er best for et annet menneske som trenger hjelp. I denne sammenhengen har barnevernet bestemt at de biologiske foreldre ikke kan ta vare på barnet sitt lenger og da fjerner omsorgen fra foreldrene. I tillegg til dette skal barnevernet følge opp foreldrene etter omsorgsovertakelsen, hvor de biologiske foreldrene automatisk havner i en avmaktsposisjon ovenfor saksbehandleren som sitter med makten. Derfor er det viktig å ha kunnskap om de ulike rollene, og kunne anvende makten sin på en ordentlig måte.

4 Metode

I dette kapittelet vil det bli presentert og begrunnet valg av metode. Det vil gå i dybden på prosessen rundt datainnsamlingen, valg av informanter i tillegg til gjennomgang og analyse av intervjuene. Til slutt vil det bli gjort en etisk vurdering og reflektering over studiens troverdighet.

4.1 Valg av metode

En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder (Dalland, 2021, s. 53).

Det er mange ulike måter å innhente informasjon og kunnskap på. Gjennom valg av metode, velges det på hvilken måte kunnskapen skal hentes fram på. Metode er et redskap, som hjelper oss med å samle inn data. Data i seg selv vil si den informasjonen og kunnskapen vi trenger til oppgaven vår (Dalland, 2021, s. 53). Metode er også beskrevet som veien mot et mål. Forskeren, i dette tilfellet meg, skal beskrive og redegjøre for denne veien mot det utvalgte målet i denne oppgaven (Dalland, 2021, s. 56). Derfor er det viktig å finne den metoden som passer best for din oppgave. Gjennom grundig forskning på ens utvalgte tema, vil en kunne finne fram til nye svar og ny kunnskap som muligens ikke fins allerede. Ordet forskning innebærer grundig søking etter klarhet og forståelse, og er knyttet til hvilken klarhet som kommer ut av sluttprosjektet (Dalland, 2021, s. 40). For å kunne gjennomføre forskningen må det fortas et valg av metode. Det finnes to typer metodevalg; kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitativ metode er en metode hvor man innhenter data i form av målbare enheter. Kvalitativ metode er derimot en metode hvor innhenting av data ikke kan oppleves av målbare enheter (Dalland, 2021, s. 54). På den ene siden har man kvantitative metoder som er mer systematiske og presise, mens på den andre siden har man kvalitative metoder som er mer fleksible og bygger mer på forståelse (Dalland, 2021, s. 55). I en slik oppgave som dette er det viktig å velge ut den metoden som man tror passer best til sitt tema og er mest utfyllende for sin problemstilling. Da min oppgave foretar seg forskning om mennesker og forståelsen rundt vil en kvalitativ metode passe ypperlig her. Uavhengig av hvilken metode som blir valgt skal forskningen være kumulativ. Det vil si at det bygges videre på den forskningen som allerede foreligger, og som det er tillit til (Dalland, 2021, s. 61). Det skal være et relevant tema og forskningen rundt skal være pålitelig.

4.2 Datainnsamling

Det første som ble gjort i min datainnsamlingsprosess var å melde forskningsprosjektet mitt inn til Norsk senter for forskningsdata, også kjent som NSD. Jeg sendte inn min søknad i februar 2022 og fikk godkjenning av NSD i mars 2022. Siden jeg har valgt intervju som min metode vil det være nødvendig å gjøre lydopptak av intervjuet for å få med seg mest mulig av det informantene har å komme med. Selv om informantenes identitet og alt annet rundt skal anonymiseres, måtte jeg søke om godkjenning for mitt forskningsprosjekt gjennom NSD da lydopptak blir regnet som personopplysninger.

Oppsettet til et intervju kan gjøres på ulike måter, avhengig av hvordan du vil komme frem til informasjon man vil ha ut av intervjuene. Det er tre hovedmåter å sette opp et intervju på; strukturert, semistrukturert og ustrukturert intervju. Strukturert intervju vil si at i intervjuguiden er det satt opp spesifikke spørsmål for informanten å svare på. Spørsmålene er oftest styrende mot de svarene intervjueren ønsker å få ut av intervjuet og går mye i dybden. Denne formen kan være vanskelig å opprettholde og intervjueren trenger god trening, da i et strukturert intervju skal man holde seg til spørsmålene en allerede har og ikke vike fra dem (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 24). Et semistrukturert intervju har noen planlagte spørsmål som kan være styrende av intervjuerens ønske om hva den vil ha ut av intervjuet. Selv om spørsmålene er planlagt på bakgrunn av tidligere kunnskap og tema for spørsmålene, er de ikke satt i stein og at det ikke er mulighet for å vike fra spørsmålene. Med denne formen følger ofte oppfølgingsspørsmål til de allerede konstruerte spørsmålene. Det gjelder å lytte til informanten og stille oppfølgingsspørsmål på bakgrunn av sitt tema for å få bedre klarhet og videre dybde (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 28). Til slutt er det ustrukturert intervju som er en form for intervju som er sjeldnere brukt. Her er det få spørsmål, lite planlagt samtale og fungerer mer som en uformell samtale (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 24).

I denne oppgaven har jeg valgt en semistrukturert tilnærming til intervjuene. Denne intervjuformen passet seg best for min oppgave. Det ble planlagt åpne spørsmål rettet mot den informasjonen jeg ønsket ut av informantene mine. I tillegg skulle det være mulighet og tid for oppfølgingsspørsmål som kunne hjelpe med å utdype forståelsen og få videre informasjon som ikke hadde komnt med uten oppfølgingsspørsmål.

4.3 Gjennomføring av intervjuene

Det er to ulike måter å velge ut hvem man skal intervju; man kan gjøre et strategisk valg eller et tilfeldig valg. Ved et tilfeldig valg kan man for eksempel foreta loddrekning av en utvalgt gruppe, som gjør informantene helt tilfeldige. Derimot kan man utføre et strategisk valg, hvor man velger ut spesifikke personer som man tror vil ha den kunnskapen og erfaringen som passer perfekt for sin egen problemstilling (Dalland, 2021, s. 79). Det mest gunstige for min oppgave var å foreta et strategisk valg, med spesifikt valgte personer som kunne besvare oppgaven min best. I forhold til min problemstilling kunne det vært mer gunstig å ha intervjuet foreldre selv som har vært involvert med barnevernet og fått oppfølging. Da kunne jeg fått innblikk i hvordan de opplever oppfølgingen og hva tilbud de har fått. Uheldigvis lar ikke det seg gjøres da informantene ikke kunne være av en sårbar gruppe eller av brukere av tjenestene selv i bachelor oppgaven. Siden foreldre da ikke er en mulighet som informanter, vil det å intervju saksbehandlere i barnevernet som jobber med oppfølging av foreldre være et naturlig andre valg. Jeg var nysgjerrig på hvordan de som saksbehandlere oppfattet oppfølgingen de gjorde med foreldre, var den god eller kunne den bli bedre. For å få et bredere spekter valgte jeg å kontakte barnevernkontor fra ulike kommuner, der også størrelsen på kommunene var ulike. Mine informanter er fra en stor kommune og fra en liten kommune. Den store kommunen har et innbyggertall på omtrent 130 000, mens den lille kommunen har et innbyggertall på omtrent 18 000. Jeg var nysgjerrig på om innbyggertall kunne ha noe påvirkning på hvordan opplevelsen av arbeidsutførelsen kunne ha. Ville det være en forskjell fra den store til den lille kommunen. Ville de ha samme oppfatning av oppfølgingen eller ville noe komme bedre/dårligere ut enn den andre? Begge informantene mine er fra det kommunale barnevernet, og begge to hadde hatt flere års erfaring med akkurat det med oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelser.

Jeg kontaktet begge informantene mine gjennom e-post, hvor jeg første sendte e-post til avdelingsleder for å spørre om noen fra deres avdeling kunne være interessert i å delta som informanter til forskningen for bacheloroppgaven min. Deretter fikk jeg direkte kontakt med informantene for videre avtaling. Begge intervjuene mine ble litt utsatt da begge informantene mine hadde blitt smittet av Covid-19 viruset. Før intervjuene tok plass ble begge informantene tilsendt hvert deres informasjonsskriv om anonymitet, muligheten til å trekke seg når som helst, at alt innsamla data skulle bli slettet så fort som sensur er satt og samtykke fra dem for gjennomføring av intervjuene (se vedlegg 1). Jeg spurte selvsagt informantene mine om hvor

de ønsket å gjennomføre intervjuene, og var åpen for å både møte fysisk og digitalt hvis ønskelig. For intervju spørsmålene mine hadde jeg prøvd å lage de så åpne som mulig, slik jeg ikke skulle føre de i den ene retningen eller den andre. Jeg hadde begrenset med spørsmål, med muligheten for oppfølgingsspørsmål (se Vedlegg 2). I slutten av begge intervju spurte jeg om informantene hadde noe å tilføye, og ingen av de følte de hadde mer å si. Når jeg var ferdig med første intervju og hadde mitt andre merket jeg fort at de tok hver sin retning i hvordan de svarte på spørsmålene mine, noe jeg skal komme tilbake til og gå grundigere i dybden på i drøftingen min. Det ble tatt lydopptak gjennom min mobil, hvor jeg hadde opprettet et skjema gjennom sidene til Nettskjema. Det måtte lastes ned en app på mobilen, slik at opptakene ble kryptert og behandlet på riktig måte i forhold til nettsikkerhet og personopplysninger. Hvert intervju varte omtrent 30 minutter.

4.4 Analyse

Analyseprosessen av det innsamlede datamaterialet er en lang og grundig prosess. Den starter allerede ide jeg startet å utforme intervjuguiden min. Der ble spørsmålene vurdert opp mot hvilken informasjon jeg ville ha ut av informantene. Analysen fortsatte så utover intervjuene mine og transkriberingen etter det. Transkriberingen er en lang og nøyen prosess for å få ned all data på papir for å kunne lett lete igjennom funnene mine.

Analysen i seg selv skal hjelpe meg å tolke hva informantene mine har sagt under intervjuene. Det skal fortelle meg hva som blir fortalt og hva er mening bak det som blir fortalt (Dalland, 2021, s. 94). For min analyse har jeg valgt tematisk analyse. Det vil si at etter intervjuene har blitt transkribert vil intervjuene bli lest gjennom flere ganger for å kunne finne temaer som kan hjelpe å belyse problemstillingen min (Dalland, 2021, s. 98). Helga Eggebø (2021) siterer Braun og Clarke sin forståelse av tematisk analyse, som sies å ha seks steg å følge; Bli kjent med datamaterialet, lag de første kodene, let etter tema, gå kritisk gjennom temaene, definer og gi temaene navn og til slutt skriv rapporten. Dette er en systematisk framgangsmåte slik det er lettere å få en bedre oversikt over datainnsamlingen. Analyseprosessen tok lang tid, jeg leste gjennom datamaterialet flere ganger før jeg begynte å sette meg inn i ulike temaer. Når letingen av relevante tema begynte fant jeg flere temaer som kunne være sentrale å bruke i oppgaven min. Jeg brukte fargekoding for å ha en systematisk oversikt på temaene, altså en farge per tema. Da jeg ikke kunne ha alt for mange temaer i drøftingen min, vurderte jeg hvilke temaer som var mest relevant til oppgaven. I tillegg var det noen temaer som ikke

hadde fått alt for mye farge når jeg drev med kodingen og ble derfor vurdert som mindre viktig. De fargene som gikk mest igjen i kodingen min, ble valgt ut som mest relevante. Dermed i gjennomgangene av intervjutranskriberingen og vurderingen av kodingen min, sorterte jeg ut de viktigste temaene og som hadde fått mest fargekoding som passet best til min problemstilling. Når temaene var valgt ut var det å gi de et navn som oppsummerte hovedpoenget i hva som ble sagt rundt dette temaet. Sluttresultatet ble at jeg satt igjen med fire temaer som er illustrert i figuren under. Etter grundig gjennomgang, kritisk vurdering av de ulike temaene og utplukkingen av de da fire relevante temaene var det klar bane til å begynne drøftingen av funnene mine.

Tema 1	Relasjonsdannelse
Tema 2	Respekt
Tema 3	Forståelse
Tema 4	Forbedringspotensialet

4.5 Etiske vurderinger

Grunnet mitt valg av intervju som metode for min bacheloroppgave, følger det med visse hensyn som må tas. Gjennom min forskning har jeg jobbet og snakket med mennesker, som har ulike personopplysninger som jeg må håndtere på riktig måte. Selv om alt skal anonymiseres og ingen av intervju spørsmålene mine er lagt opp til å være følelsesmessig belastende eller personlige, må det skje en etisk vurdering rundt hvordan jeg trer frem i min prosess. Forskningsetikken er til for å ivareta personvern, sikre informantene mine som frivillig deltar i intervjuene, og ikke påføre de noe skade eller følelsesmessig belastning. Målet med forskningen er å få ny kunnskap til oppgaven min, men det skal ikke skje på bekostningen av enkelt individers integritet og verdier (Dalland, 2021, s. 168). Det aller først som ble gjort for å sikre etikken rundt forskningen, var å søke om godkjenning for temaet og problemstillingen min til NSD. Når godkjenningen var inne, var det å videre sikre etikken rundt forskningen min for informantene mine. For å trygge mine informanter ble de begge utdelt hvert sitt samtykkeskjema, som nøye informerte de om anonymisering, muligheten til å trekke seg når som helst og at ingen andre enn meg skulle behandle datainnsamlingen. Begge informantene mine ble møtt med respekt, og selv om de allerede hadde fått samtykkeskjemaene sin med rikelig med informasjon rundt intervjuprosessen, informerte jeg de på ny om anonymisering, muligheten til å trekke seg når som helst og at ingen andre enn

meg skulle behandle datainnsamlingen. Jeg presiserte også at de ikke skulle føle seg tvunget til å svare på spørsmål de følte seg ukomfortable med, og kun svare på det de ville. Det ble informert at det ble gjort opptak via min mobil, men gjennom et transkribert program.

Datamaterialet som ble samlet inn, både opptak og transkribering, skulle kun være for meg og skal bli slettet når sensur foreligger. Før jeg gikk fra intervjuene takket jeg for deltakelse, og informerte igjen at hvis det skulle være noe angående det å trekke seg eller andre ting var det bare å ta kontakt.

4.6 Studiens troverdighet

For å kunne vurdere studienes troverdighet, må man se på funnene sin validitet og relabilitet. Validitet vil si at noe er av relevans og gyldighet, mens relabilitet vil si at noe er pålitelig, det må gjøres korrekt og eventuelle feilmarginer må angis (Dalland, 2021, s. 43).

Da validitet handler om studiets relevans og gyldighet, må man blant annet se på om dataen som er blitt samlet inn til oppgaven er relevant til problemstillingen (Dalland, 2021, s. 43). Problemstillingen til denne oppgaven omhandler om biologiske foreldre får god nok oppfølging etter omsorgsovertakelsen, og ut ifra svarene fra informantene mine som diskuterer rundt akkurat dette vil jeg vurdere dataene mine som relevante til oppgaven. I tillegg er dette er tema som er lite forsket på, men er mer og mer i søkelyset, da blant annet i media. Det er et svært relevant tema i dagens samfunn og for meg som sosionomstudent. Da jeg har hørt deres side av saken angående oppfølging etter omsorgsovertakelse fra min bekjent kan dette ha vært med på å påvirke dannelsen av mine intervju spørsmål, men jeg har prøvd å holde bakgrunnskunnskaper så nøytrale som mulig. Dette fordi jeg ville være åpen til ny kunnskap og informasjon fra informantene mine. Med det prøvde jeg å lage åpne spørsmål slik informantene kunne få prege svarene mest mulig med sin kunnskap og sine erfaringer, men at det var åpent for oppfølgingsspørsmål der det føltes nødvendig. Spørsmålene er blitt diskutert sammen med veileder for å forsikre at de er innenfor relevans og for at jeg holder meg objektiv ovenfor oppgaven. Videre for å prøve å gjøre studiet mitt så troverdig som mulig har jeg tatt med tidligere forskning og relevant kunnskap som passer temaet for å styrke oppgaven.

Når det kommer til studiens relabilitet, må man se mer på gjennomføringen av studiet. For denne oppgaven er det for intervjuene valgt ut saksbehandlere i ulike kommuner som jobber

med akkurat dette, oppfølging av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse. Jeg valgte å ha saksbehandlere fra ulike kommuner for å se om det kunne være en forskjellig i arbeidet hvis det var i en stor eller mindre kommune. I metodekapittelet mitt forklares det grundig hvordan utførelsen av intervjuene mine og analysen ble gjort. Fremgangsmåten min for metodedelen blir beskrevet i detalj for å vise pålitelighet og at det er blitt gjort på riktig måte.

Videre for å bygge opp relabiliteten til studie er det viktig å peke ut mulige feilmarginer (Dalland, 2021, s. 43). I dette tilfellet kan det faktumet at jeg bare har to informanter gjøre relabiliteten til oppgaven svakere. I tillegg til at det bare er to informanter, er ikke informantene mine direkte enige i spørsmålet om at den oppfølgingen biologiske foreldre får er god nok. Det er ulike svar fra informantene og deres personlige meninger kan ha vært med på å forme svarene deres til mine spørsmål. Informantene er enige i det mest de sier, men de har ulike innfallsvinkel i forhold til hvordan de besvarer spørsmålene. Som jeg skal vise videre i drøftingsdelen min er svarene ofte ganske like, men informant 1 snakker mer om muligheten til forbedring mens informant 2 føler de får til oppfølgingen ganske bra og forteller mer om hvordan de gjør ting. Med dette kan man jo lure på om informant 2 holder litt igjen for å fremme sin lille kommune eller om det faktisk er så bra oppfølging som den sier. Da oppgaven min bare ha to informanter og dette er deres subjektive oppfatning av deres erfaringer kan man aldri være sikker på om det de sier er sant. Dette er en av svakheten med å velge en kvalitativ studie, hvor man får mer subjektive svar fra informantene. Uansett om personlige meninger har påvirket svarene eller ikke, er det fremdeles informantenes oppfatning av deres erfaringer som kommer ut på intervjuene. Grunnet valg av kvalitativ metode for min oppgave vil relabiliteten vurderes lavere, da svarene ut ifra de gitte spørsmålene under intervjuene kan være mer subjektive enn objektive.

5 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet vil det bli presentasjon og drøfting av funnen mine etter tema. Teorien og intervjuene blir dratt videre inn i drøftingen gjennom temaene fra intervjuene. Teorien er med på å underbygge det informantene har sagt i intervjuene. I intervjuene hadde informantene mye likt grunnlag i oppfølging av biologiske foreldre, men mer ulike oppfatning av hva som kunne forbedres. Til tross for ulikhetene i intervjuene, som jeg kommer tilbake til senere i dette kapittelet, hadde de et likt fokus som sto dem begge sentralt; nemlig hvordan man forholder seg til foreldrene og hva man skal kalle de. Både informant 1 og informant 2 nevnte i sine intervju faktumet at foreldrene ofte blir «nedgradert» til bare biologi, da de omtrent hele tiden blir omtalt som biologiske foreldre. For informantene mine var det viktig å påpeke at disse menneskene skulle bli kalt for foreldre, for det var nettopp det de var. Informant 2 spesifiserte at *«det er enormt viktig å skille mellom det å skrive foreldre og foresatte eller foreldre og fosterforeldre»*. For informant 2 var det enormt viktig å forholde seg til biologiske foreldre som bar foreldre. Det er en liten detalj, men kan bety så mye for de som blir begrenset til bare biologi. Informant 1 var enig i samme sak, da jeg spurte om informanten ikke bruke biologiske foreldre i omtalen lenger, ble det svart kort og konsist *«Nei, de er foreldre.»*. Med å se på bare denne egentlige lille detaljen, kan man se at den har så mye å si ovenfor hvordan foreldrene blir sett på av saksbehandlerne. Dette med perspektivet rundt det å bli kalt foreldre vil bli dratt inn i temaene videre i drøftingen, da det har betydelig relevans ovenfor oppfølgingen. Men for å holde orden og tydelighet på plass i oppgaven vil jeg i hovedsak referere til foreldrene som biologiske foreldre, for at det ikke skal oppstå noen misforståelser.

5.1 Nødvendigheten med gode relasjoner

For å kunne gjøre godt arbeid rundt omsorgsovertakelse sammen med de biologiske foreldre er gode relasjoner et av de grunnleggende faktorene som burde være til stede. Når det kommer til informant 1 og informant 2 når det omhandler relasjonsdannelse, har de to litt ulik utgangspunkt når det temaet kommer opp. Informant 1 snakker gjennom sitt intervju, også når det kommer til de andre temaene, mer om hvordan relasjonsdannelse kan bli bedre og muligens mer om hvordan det kunne blitt gjort bedre. På den andre siden da har man informant 2 som snakker mer om relasjonsdannelse slik informanten utførere det blant sine foreldre. Informantene snakker om relasjonsdannelse på omtrent samme måte og sier mye av det samme, men har ulik innfallsvinkel når det kommer til temaet.

Som nevnt over handler relasjonsdannelse i forhold til Røkenes og Hanssen (2006) om å forstå og samhandle med andre mennesker. Opparbeide seg tillit saksbehandler og foreldre innimellom gjennom god kommunikasjon. Informant 1 snakker mye om det å være tilgjengelig uansett hva for de biologiske foreldrene. Selv om foreldrene ønsker kontakt eller ikke er det viktig for informant 1 at barnevernet skal jobbe bedre med det å være tilgjengelig for foreldrene uansett situasjon. Å bygge relasjoner til noen som har opplevd at denne eksakte saksbehandler har vært med på å ta i fra de omsorgen for sitt eget barn er ikke en lett sak. Ifølge Honneth sine sfærer har de biologiske foreldrene opplevd stor krenkelse i sin private sfære da de ikke blir anerkjent til å være kapabel til å ta vare på sitt eget barn. Gjennom samhandling med saksbehandler kan foreldrene på stor avmakt som Øien og Lillevik (2020) forklarer, altså de kjenner på mangel på kontroll, forutsigbarhet, oversikt, innflytelse eller påvirkningsmuligheter. FO (2019) opplyser om at en saksbehandler er med på å ta en beslutning som muligens får store konsekvenser for i dette tilfelle de biologiske foreldrene, og må med det være bevisst sin måte å utøve sin makt. Da for en saksbehandler å opparbeide og bygge en relasjon til denne/disse foreldrene i den rettslige og solidariske sfæren, det å vise de at de blir anerkjent som en forelder, er en vanskelig oppgave i seg selv. Med dette i bakgrunnen sier informant 1 «*det handler om å bygge relasjoner i fredstid, ikke i krigstid*». Det hjelper ikke alltid å prøve å overbevise de biologiske foreldrene at du som saksbehandler er der for å hjelpe dem når de er i full krigsmodus. La dem få tid til å prosessere hva som har skjedd, så etterpå kan du som saksbehandler starte relasjonsbyggingen med å danne tillit dere imellom, støtte de, vise de respekt og forståelse for den situasjonen de er i. Informant 1 tilføyer også med å si «*det handler om å være tilgjengelig [...]. Støtte de*».

I motsetning til informant 1 som snakker mer om forbedringsmuligheter når det kommer til blant annet relasjonsdannelse, snakker informant 2 mer om relasjonsbyggingen informanten gjør med sine brukere allerede. Informant 2 sier «*jeg har fulget opp de samme sakene i 7 år. Så da får man jo en relasjon til folk. Opplever jo, og får tilbakemeldinger på at de opplever at de føler de kan ringe til meg*». Gjennom intervjuet snakker informant 2 om at det utarbeides god relasjonsbygging og forteller om hvordan det utføres. Jeg oppfattet det slik at informant 1 fortalte om mulige forbedringer i tillegg til hvordan informanten utførte sitt arbeid. Begge informantene snakker selvsagt om viktigheten med tilgjengelighet, respekt, tillit og god kommunikasjon osv. som både Spurkeland (2005) og Røkenes & Hanssen (2006) mener er sentrale faktorer som bør være til stede for dannelsen av gode relasjoner. Men informanten

har ulik innfallsvinkel i hvordan de snakker om relasjonsdannelse. Det kan være mange ulike faktorer som spiller inn på hvorfor de har slikt ulikt syn i sine intervjuer. Det første kan være med at informantene kommer fra ulike kommuner med ulik størrelse. Det er mulig at informant 1 som er fra en større kommune med mye mer innbyggere i enn informant 2 sin kommune, opplever mer ulikheter blant brukerne sine. Det kan være vanskeligere å følge opp de biologiske foreldrene da informant 1 muligens da har flere saker som den jobber med på en gang. I da en mindre kommune som informant 2 sin, kan det være færre saker å følge opp og da lettere å for eksempel danne relasjoner. Det kan være mange ulike årsaker til forskjelligheten mellom informantene, men i bunn og grunn er de begge enige om viktigheten til relasjonsdannelse med oppfølging av biologiske foreldre er.

5.2 Kommer ingen vei uten respekt

Når det kommer til det å vise respekt ovenfor de biologiske foreldrene, er informant 1 og informant 2 veldig enige. Begge informantene nevner flere ganger at det er enormt viktig å ha respekt ovenfor de biologiske foreldrene for å kunne få frem et eller annet slags samarbeid. Til og med ifølge FO (2019) sitt Yrkesetiske grunnlagsdokument henvises det til viktigheten til at yrkesutøvere utøver respekt for enkeltindivider, og har respekt for deres verdier og ønske om kontroll over eget liv. Når det kommer til relasjonen mellom saksbehandler og biologiske foreldre er dette først og fremst en påtvungen relasjon. Det er vanskelig å opprettholde en god relasjon, og da for saksbehandler til å få frem sin respekt ovenfor de biologiske foreldrene. Det er heller ikke alltid like lett for foreldrene for å forstå relasjonen heller, da saksbehandler ofte har vært med på å ta barnet fra sine biologiske foreldre. Da dette er grunnlaget til relasjonen mellom saksbehandler og de biologiske foreldrene er det lett for foreldrene til å kjenne på avmakt. Øien & Lillevik (2020) forklarer avmakt som mangle av kontroll, noe foreldrene fort kjenner på i relasjonen med saksbehandler. De biologiske foreldrene kan føle på avmakt og krenkelse som Ellingsen og Skjefstad (2015) tar for seg på en så «liten» sak som det å bli kalt biologiske foreldre. De blir tatt i fra sin egen tittel som foreldre og blir «degradert» til bare biologi. Her sitter det et menneske som skal følge opp foreldrene etter de først og fremst har tatt i fra de muligheten til å ha sitt eget barn hjemme og mulig krenker de på hvordan de henvender seg til dem. Saksbehandlerne har et ganske så dårlig utgangspunkt allerede, og da er det ikke lett for de biologiske foreldre å se at saksbehandler respekterer dem og deres ønsker. Med det må saksbehandler slik som Berg, Ellingsen, Levin & Kleppe (2015) forklarer gjøre seg bevisst sin maktrolle og ikke misbruke makten sin. Informant 2 sier at det

er jo «en god del foreldre som på en måte har barnevernet langt oppi halsen og det er jo forståelig for vi har jo gjort noe, eller gjort det verste vi kan gjøre mot et menneske, det er å ta i fra dem ungene».

For en saksbehandler er det viktig for den å gjøre alt de kan for å fremme respekt ovenfor de biologiske foreldre de jobber med. Som sagt vil de biologiske foreldrene fort kjenne på avmakt i sin samhandling med saksbehandler. Da at saksbehandler er flink til å fremme anerkjennelse i relasjon deres kan hjelpe på å få respekt lenger frem. Anerkjennelse og respekt er to faktorer går hånd i hånd. Dette kan man se i den rettslige sfæren til Honneth, hvor hovedfokuset ligger i det å bli tatt på alvor og det å bli respektert (Skoglund & Åmot, s. 185). Et godt eksempel i det å bli tatt på alvor er det at saksbehandler spesifiserer ovenfor de biologiske foreldrene at de respekterer at de er foreldrene til barnet og det er ingen tittel de kommer til å miste, uavhengig om de får omsorgen tilbake eller ikke. Ifølge informant 2 må man uttrykke seg ovenfor foreldrene at du faktisk respekterer de som foreldre, og at de ikke er redusert til noe mindre enn det:

«[...], men mer det at så lenge de opplever at intensjonene våre er at vi fortsatt ser på de som foreldre. For det at et barn flytter i fosterhjem, det betyr ikke at de mister barna sine, altså de er fortsatt foreldre, de er fortsatt mor og far, barnet får bare et sett til med foreldre som ikke er biologiske. Vi må ha fokus på det. Og i det tror jeg at foreldrene opplever at deres rolle blir ivaretatt. Det er jo enormt viktig.»

Som nevnt ovenfor i punkt 2.4 om brukermedvirkning er det også her viktig at de blir hørt og tatt på alvor. Omsorgsovertakelse omhandler både de biologiske foreldrene og barna, og med det er det viktig at saksbehandler vektlegger at foreldrene skal bli hørt. Som Ellingsen og Skjefstad (2015) sier skal foreldrene kunne ha medvirkning og innflytelse i sin egen sak, og deres meninger skal bli hørt og vurdert. Men selv om foreldre skal ha muligheten til å medvirke i sin egen sak, betyr det ikke at de biologiske foreldre ønsker å ha kontakt med barnevernet. Foreldrene kan opprette et ambivalent forhold til barnevernet eller saksbehandler alene hvor de mulig trenger og vil ha hjelp, men ikke ønsker det da det aller kjæreste har blitt tatt i fra dem av akkurat saksbehandler/barnevernet. Man kan se til bvl. § 1-7 som omhandler akkurat dette med at barnevernet skal legge til rette for brukermedvirkning for de biologiske foreldrene. Selv om det er lovpålagt at enhver saksbehandler skal legge føring for dette i enhver sak, vil det ikke automatisk si at de biologiske foreldrene ønsker en slik medvirkning

eller for all del ikke ønsker kontakt i det hele. I og med at det er en mulighet for at foreldre ikke ønsker kontakt, er det viktig for saksbehandler å respektere dette valget. Informant 1 sier noe om akkurat denne form for respekt som kan vises ovenfor de biologiske foreldrene:

«Jeg tenker at det handler om å være tilgjengelig for de, snakke med de, i den grad de vil. Og det er jo ikke alltid de vil, og i perioder ringer de deg mer, og i perioder vil de ikke ha kontakt med deg. Og det å respektere at de og har vanskelige perioder. Av og til er de på, og av og til er de ikke på.»

Det er foreldre som har opplevd fratakelse av sitt eget barn, det er foreldre som har det vanskelig, og da for en saksbehandler å vise respekt, slik FO (2019) påpeker, for at de har det vanskelig er det viktigste. Selv om de ikke vil ha kontakt med saksbehandler i begynnelsen, er det fremdeles viktig for saksbehandler å gjøre seg selv tilgjengelig slik at når de biologiske foreldrene er klar for kontakt er det mulighet for det. Dette er et faktum begge informantene er veldig enige i, det med tilgjengelighet og respekt for at ikke alle ønsker å snakke med deg som saksbehandler.

5.3 Det å ha forståelse for deres situasjon

Når et barn blir tatt fra sine biologiske foreldre av barnevernet i et vedtak om omsorgsovertakelse etter bvl. § 4-12 er det en hel prosess som begynner for alle parter involvert. Barnevernet har sine oppgaver hjemlet i loven når det gjelder omsorgsovertakelse, både med oppfølging av barn og foreldre involvert i saken, jfr. bvl. § 4-16. Men det skjer også en svær prosess for foreldrene. De biologiske foreldre får sitt eget barn fjernet fra deres egen omsorg, grunnet ulike årsaker som barnevernet mener er et godt nok grunnlag for omsorgsovertakelse. Som Ellingsen og Skjefstad (2015) beskriver så kjenner foreldrene på en svær krenkelse og avmakt i prosessen, og blir så «tvunget» til å danne en relasjon til saksbehandleren sin. En saksbehandler som da også har mest sannsynlig vært med på bestemmelsen av omsorgsovertakelsen. Det er en tøff og lang prosess disse foreldrene må gå gjennom, og det er med dette svært viktig for en saksbehandler å ta hensyn til. Som nevnt ovenfor så må en saksbehandler ha respekt for de biologiske foreldre og respekt for hvordan de reagerer, hva deres valg er og følelsene de enn må ha. Saksbehandlerne må fremme følelsen av å bli sett, bli anerkjent, slik at krenkelse, altså følelsen av å ikke bli sett kommer

frem til Skoglund og Åmot (2018) beskriver. Men i tillegg til respekt må også en saksbehandler ha god forståelse for foreldrene.

«[...] for det er jo forståelig og at det er tøft å ha en relasjon til det menneske som gjenre har vært med å akuttplassere eller tatt den avgjørelsen.» (Informant 2)

På den ene siden snakker informant 2 om hvor viktig det er for en saksbehandler å vise forståelse for de biologiske foreldrene og for situasjonen de er i. Det at du som saksbehandler anerkjenner ovenfor de biologiske foreldrene at de finnes en makt- og avmaktssituasjon, men at det skal jobbes med. Det er omtrent umulig å unngå at en forelder kjenner på avmakt i en slik situasjon som oppfølging etter en omsorgsovertakelse. Øien & Lillevik (2020) snakker om avmakt som en mangeltilstand, og for de biologiske foreldrene i en samhandling med saksbehandleren sin kan det føles mangel av kontroll, forutsigbarhet, oversikt, innflytelse og/eller påvirkningsmuligheter. Informant 2 sier og *«[...] de har gjerne angst, altså litt det for å møte oss. Liksom vi er jo en autoritet, en offentlig etat som på en måte gjerne mange har et skremmende bilde av.»* Det er ikke lett for foreldrene som har mistet omsorgen for sint barn, og det må man ha forståelse for. Det kan være skummelt og føles feil å snakke med en saksbehandler. De biologiske foreldrene kan oppleve en ambivalent følelse ovenfor saksbehandleren sin da den har vært med på en sår avgjørelse, men også er der for å hjelpe på veien videre. Skoglund & Åmot (2018) går inn på Alex Honneth sine sfærer, og de biologiske foreldrene i slike situasjoner vil føle på både anerkjennelse og krenkelse i de ulike sfærene, følelsen av å bli sett og ikke bli sett, i samarbeid med barnevernet. Dermed i alt dette rotet, kaoset og alle følelsene må saksbehandleren stå i det og ha forståelse, og kjempe videre for å danne gode relasjoner for å kunne følge opp foreldrene på en best mulig måte.

I likhet med informant 2 som snakker om at du som saksbehandler må vise forståelse ovenfor de biologiske foreldrenes situasjon, snakker informant 1 på den andre siden om det å hjelpe de biologiske foreldrene med å forstå. Røkenes & Hanssen (2006) snakker om at relasjoner handler om det å forstå og samhandle med mennesker, og med det må det være til stede god kommunikasjon. Informant 2 sier selv at den har opplevd at relasjonene og samhandlingen ikke alltid blir like god, fordi de biologiske foreldre ikke alltid forstår hvorfor vedtaket om omsorgsovertakelse ble gjort i hele. Videre tilføyer informant 2 at god kommunikasjon er en av de sentrale faktorene som må være til stede for at foreldre skal forstå hvorfor ting ble gjort slik de er gjort. Det Yrkesetiske grunnlagsdokumentet til FO (2019) viser til viktigheten til

god kommunikasjon og godt samarbeid når det kommer til relasjoner mellom saksbehandler og i dette tilfellet de biologiske foreldrene. Hvis foreldrene i bunn og grunn ikke forstår avgjørelsen, vil samhandling og oppfølgingen bli vanskeligere å gjennomføre.

«Det nesten alle sier er at de ikke skjønner hvorfor barnevernet tok omsorgen. De skjønner ikke vedtaket, de skjønner ikke hva som står, de har jo aldri fått gått gjennom det sier de, de har i alle fall ikke forstått det. For hvis man ikke kommer over den bøyen, så er det vanskelig å jobbe med relasjoner.» (Informant 1)

Viktigheten med å få de biologiske foreldre til å forstå hvorfor de er i den situasjonen de er i, kan være avgjørende om veien videre går som den burde. Som nevnt over er mening med oppfølgingen av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse for å hjelpe foreldre til å oppheve vedtaket om omsorgsovertakelse, hvis forsvarlig, jf. bvl. § 4-21. Gjennom oppfølgingen barnevernet har med de biologiske foreldrene skal det skje en kontinuerlig vurdering av om kravene i bvl. § 4-12 enda er oppfylt, og om det eventuelt kan skje en oppheving, jfr. § 4-21. For å kunne jobbe mot en opphevelse av omsorgsovertakelsen må saksbehandlerne hjelpe de biologiske foreldrene med å forstå, i tillegg til det informant 2 snakker om angående å vise forståelse for foreldrenes situasjon. Gjennom å skape forståelse vil relasjonen styrkes, og prosessen og oppfølgingen videre vil kunne bli en lettere vei. Ifølge Skoglund & Åmot (2018) bør de biologiske foreldrene få anerkjennelse fra saksbehandler i den rettslige og den solidariske sfæren. Det handler om å vise respekt og gi følelsen av å bli sett og verdsatt for sine bidrag. Informant 1 og informant 2 snakker om to ulike måter å bruke forståelse på for å samhandle med de biologiske foreldrene. På den ene siden fokuserer informant 2 mer på det å vise respekt og forståelse ovenfor de biologiske foreldrene, vise at du som saksbehandler anerkjenner deres følelser. På den andre siden fokuserer informant 1 på det faktumet at det er viktig som saksbehandler å få de biologiske foreldre til å forstå omsorgsovertakelsen og hvorfor de får den oppfølgingen de får. Begge innfallsvinklene av forståelse har sentrale punkter, og vil med det kunne føre til gode resultater med oppfølgingen av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse.

«Og snakket et språk som folk forstår, og det er ikke sikkert foreldrene er på den plassen i livet at det er mulig for de å forstå. Liksom hvordan kan vi gjøre det, hvordan kan vi snakke, hvordan kan vi forklare ting.» (Informant 1)

5.4 Ulike forbedringsmuligheter i oppfølgingen med biologiske foreldre

Som nevnt ovenfor har de to informantene mine to ulike synsvinkler når det kommer til oppfølgingen, men i grunnen er meningene det samme. Når det kommer til dette temaet om forbedringsmulighet, kan man tydeligere se ulikhetene blant informantene. Informant 2 i seg selv snakker egentlig ikke så mye om forbedringsmuligheter, utenom at informanten forklarer at:

«Jeg er helt sikker på at alle og vi, alltid kan bli bedre. Det er enormt viktig å være litt ydmyk på det, og ikke slå seg til ro med at det er godt nok. Vi kan alltid bli bedre, og det er enormt viktig.»

Jeg spør informant 2 om den føler det er mer fokus på barna enn foreldrene i oppfølgingen, og informanten svarer kort med «*jeg føler at vi klarer å balansere det, at det er god oppfølging på begge deler*». Videre snakker informanten om viktigheten av relasjoner, respekt og forståelse som nevnt over. Tidligere forskning som vist i kapittel 2 viser til at de biologiske foreldrene ikke alltid er like fornøyd med hvordan oppfølgingen av dem fungerer, men selv om forskningen sier det vil det ikke si at dette er tilfellet for absolutt alle. Dette er noe informant 2 kan vise til, da den har et godt utgangspunkt og føler oppfølgingen i dens kommune er bra og blir gjennomført etter loven.

I motsetning til informant 2 har informant 1 mange forbedringsmuligheter å komme med. Informanten snakker om at det i arbeidet med en omsorgsovertakelse er det lett å bli «oppslukt» i oppfølgingen til barnet og sikre at det har det bra.

«[...] når vi på en måte flytter et barn fra hjemmet sitt, så har vi på en måte glemt foreldrene. Da har vi fokus på barnet, og følger opp det og sørger for at det har fått et godt fosterhjem, og så har man på en måte glemt den oppfølgingen av foreldrene. [...] Jeg tenker at vi har et ganske langt stykke og gå altså, vi må få fokus på foreldre.»

Fra tidligere forskning vises det at foreldre ikke alltid får den oppfølgingen de burde ha fått, det utpekes det også i artikkelen til Granerud, Syrstad og Andersen (2021). I artikkelen framlegges det at barnevernet har tydelige forbedringsmuligheter. Regjeringen i NOU 2012:5 påpeker at det er forbedringer som burde gjøres gjennom hele sin utredelse.

Forbedringsmuligheten er ikke til for å utbreie om hvor dårlig jobb barnevernet gjør, men heller for å vise til forbedring i det de allerede gjør. Forbedringsmulighetene skal være med på å styrke relasjonene, styrke anerkjennelsen saksbehandlerne gir de biologiske foreldrene, bedre brukermedvirkningen og balansere makt og avmakten. Oppfølgingen av foreldre er lovfestet i bvl. § 4-16 etter en omsorgsovertakelse er vedtatt etter § 4-12.

«Det skiller jo i loven og, det står oppfølging av foreldre og da er det mange som tenker samvær. Men det er jo ikke det, det er samvær i tillegg. Så skal du ha oppfølging av de som mennesker.» (Informant 1)

Informant 1 fremmer i sitt intervju at det er alt for mange saksbehandlere som tar lovene om oppfølging litt for firkantet. Som saksbehandler følger man opp et menneske som har gått gjennom en forferdelig prosess hvor barnet er fjernet fra deres omsorg. Det går ikke å behandle de biologiske foreldre bare som en sak som skal følges opp. For å danne gode relasjoner og skape god tillit som Spurkeland (2005) sier, må man ta oppfølgingen på alvor og følge de opp som mennesker.

Regjeringen og tidligere forskning sier tydelig at oppfølgingen av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse må bli bedre. De får ikke den oppfølgingen de burde fått og blir fort glemt bort. Som Jensen og Tronvoll (2012) sier er det viktig å involvere foreldrene, la de bli hørt, slik at det er mulighet for at det oppstår et godt samarbeid. Informant 1 påpeker at oppfølgingen ikke alltid er like god, og ikke alltid blir prioritert når en omsorgsovertakelse blir vedtatt. Selv med tydelige rammer i bvl. § 4-16 om oppfølging av foreldre, blir det ikke alltid opprettholdt. Informant 1 anerkjenner behovet for forbedring, og jobber hardt for å forbedre oppfølgingen. Informant 2 anerkjenner også behovet for at ting kan bli bedre, derimot sier informantene at de biologiske foreldrene får den hjelpene de trenger. Dette er selvsagt synet fra en saksbehandler selv og ikke foreldrene, men man får håpe at oppfølgingen til de biologiske foreldrene fungerer i den mindre kommunen til informant 2. Om mulighetene for informant 1 og informant 2 er ulike fordi kommunen har så betydelig stor forskjell på innbyggertallene kan være en faktor, men kan også ha noe på flaks av samarbeid sammen med saksbehandler og biologiske foreldre. Det er vanskelig å si, men uansett er det en forskjell i oppfatningen av forbedringsmuligheten til informantene.

6 Oppsummering og konklusjon

I dette forskningsprosjektet har jeg gjennom kvalitativ forskning undersøkt om oppfølgingen av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse kan bli bedre. I studiet har jeg intervjuet to saksbehandlere i barnevernet fra to ulike kommuner med ulike innbyggertall. Jeg valgte slike ulike kommuner for å se om det kunne være en forskjell i hvordan oppfølgingen av de biologiske foreldrene ble utført og oppfattet. Det ble sett på tidligere forskning av emnet, noe som det ikke finnes alt for mye av. Temaet er lite forsket på, men blir lagt frem som et tema som trenger forbedring av blant annet regjeringen. Videre er det tilføyet relevant teori bygget opp mot problemstillingen. Deretter ble intervjuene gjennomført og analysert for å kunne svare på problemstillingen min, som da er:

«Får biologiske foreldre god nok oppfølging etter omsorgsovertakelse?»

Både informant 1 og informant 2 er enige i hvordan man bør oppføre seg og te seg i samhandling og oppfølging av de biologiske foreldrene. Derimot har informant 2 på den ene siden en innfallsvinkel om hvordan den oppfatter arbeidet allerede blir gjort, mens på den andre siden har man informant 1 som mener at dette er et felt alle saksbehandlere må bli bedre på. Selv om informantene hadde ulik innfallsvinkel i forhold til hvordan de presenterte sine faglige meninger, vektla de fremdeles mye av det samme.

Informantene la stor vekt på viktigheten av relasjonsdannelse og respekt. I deres mening var det viktig å respektere og vise forståelse for de biologiske foreldrenes situasjon og følelser rundt saken. Det at saksbehandlere skulle vise tilgjengelighet og at foreldrene kunne ta kontakt uansett, selv om foreldrene avviste dem. Begge informantene påpeker at de biologiske foreldrene kan ofte kjenne på avmakt i møte med barnevernet. Dette med god grunn da saksbehandleren som skal følge opp foreldrenes sak har mest sannsynlig vært med på avgjørelsen om vedtaket om omsorgsovertakelse. Med grunnlaget av at avmakt ofte er til stede fremmer informantene på hver sin måte hvor viktig forståelse har i oppfølging av foreldrene. Både det å vise forståelse, som informant 2 uttrykker, og det å få de biologiske foreldrene til å forstå handlingene i vedtaket og oppfølgingen, som informant 1 beskriver. Da informant 1 påpeker at de biologiske foreldrene ikke alltid forstår vedtakene og hvorfor de ble fratatt omsorgen for sine barn, er det vesentlig for saksbehandler å bli flinkere til å snakke et språk som de forstår og forklare situasjonen bedre. I forhold til forbedringsmuligheter har informantene ulike meninger ut ifra intervjuene. Informant 1 påpeker at det er et behov for

forbedring når det kommer til oppfølging av biologiske foreldre. Foreldrene blir behandlet som en sak som må følges opp, og kan med det ikke få oppfølging på ulike menneskelige behov, som for eksempel noe så enkelt som hvordan de faktisk har det. Informant 2 derimot er enig i at det alltid er et forbedringspotensial, og at en må være ydmyk ovenfor at en selv alltid kan gjøre bedre. Men informanten forklarer at i dens kommune og med dens biologiske foreldre fungerer oppfølgingen veldig bra.

Ut ifra mine funn viser det at oppfølging av biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse omhandler det å bygge relasjoner, anerkjenne hverandre, ta for seg brukermedvirkning og balansere makt og avmakts forholdet. En må danne en atmosfære med respekt og forståelse, og ha i bakhodet at det alltid finnes forbedringsmuligheter. Fra tidligere forskning viser det at dette er et tema som må jobbes mye mer med, involvere flere parter og skape forbedring. Denne oppgaven viser ulikhet ved oppfatning av god nok oppfølging, men viser tydelig at den tidligere forskningen har rett om at det er ulike forbedringsmuligheter. Målet til oppfølging av biologiske foreldre må være at både saksbehandlere og foreldre synes at oppfølgingen er god nok.

7 Litteraturliste

Barnerettsadvokater (2019, 13. juni). *Barnevernloven § 4-16 med lovkommentar*.

<http://www.barnerettsadvokater.no/barnevernloven-4-16/>

Berg, B., Ellingsen, I. T., Levin, I. & Kleppe, L. C. (2015). Hva er sosialt arbeid?. I I. T. Ellingsen, I. Levin., B. Berg & L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: En grunnbok* (s. 19-35). Universitetsforlaget.

Bokmålsordboka (u.å.). *biologiske foreldre*. Hentet 11.05.2022 fra

<https://ordbokene.no/bm/101008/biologiske%20foreldre>

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red.). (2012). Intervjuet: samtale som forskningsmetode. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder: empiri og teoriutvikling* (s. 17-45). Gyldendal Akademisk. ***49 sider**

Buudir (u.å.). *Barnevernsforeldre: Oppfølging av foreldre med barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjon*. Hentet 10. april 2022 fra

https://buudir.no/fagstotte/produkter/barnevernsforeldre_oppfolging_av_foreldre_med_barn_i_fosterhjem_og_barnevernsinstitusjon/

Buudir (u.å.). *Oppfølging: arbeid med familien*. Hentet 10. april 2022 fra

https://buudir.no/Barnevern/Fagstotte/Negativ_sosial_kontroll_tvangsekteskap_og_are_srelatert_vold_en_veileder_til_barnevernstjenesten/Fasene_i_en_barnevernssak_familie_og_sikkerhetsarbeid/Flytting/Oppfolging_arbeid_med_familien/

Buudir (2021, 13. september). *Endringer i barnevernloven fra 1. januar 2022*. Hentet 27. april 2022 fra

https://buudir.no/Barnevern/reform/ny_barnevernslov_er_vedtatt/endringer_i_barnevernloven_fra_1.januar_2022/

Dalland, Olav (2021). *Metode og oppgaveskriving* (utg. 7). Gyldendal Akademisk. ***260 sider**

Det Norsk Akademis Ordbok (u.å.). *god*. Henter 11.05.2020 fra <https://naob.no/ordbok/god>

Eggebø, H. (2021). *Tematisk Analyse – en guide*. Sosiologen.

<https://sosiologen.no/essay/essay/tematisk-analyse-en-guide/>

Ellingsen, I. T & Skjefstad, N. S. (2015). Anerkjennelse, myndiggjøring og brukermedvirkning. I I. T. Ellingsen, I. Levin., B. Berg & L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: En grunnbok* (s. 97-111). Universitetsforlaget.

Fellesorganisasjonen (FO). 2019. *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Hentet fra <https://www.fo.no/getfile.php/1311735-1548957631/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>

*6 sider

Fylkesnemndene (u.å.). *Begreper og ord – definisjon*. Hentet 11.05.2020 fra

<https://www.fylkesnemndene.no/no/saksgang/Definisjoner/>

Granerud, A-M., Syrstad, E. & Andersen, E. W. N. (2021). Etter fylkesnemnda – hva med foreldrene? Oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse – ansvar og rollefordeling. *Fontene forskning*, 14(1) s. 61-66. ***5 sider**

<https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/bitstream/handle/11250/2760747/Syrstad-fontene-2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Jenssen, A. G & Tronvoll, I. M. (Red.). (2012) *Brukermedvirkning: Likeverd og anerkjennelse*. Universitetsforlaget. ***224 sider**

NOU 2012:5 (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling – ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf> ***164 sider**

Røkenes, O. H. & Hanssen, P-H. (2006). *Bære eller brister* (2. utg.). Fagforlaget. ***57 sider**

Skoglund, R. T. & Åmot, I. (Red.). (2018). *Anerkjennelsens kompleksitet: i barnehage og skole* (2. utg). Universitetsforlaget. ***208 sider**

Spurkeland, J. (2005). *Relasjonskompetanse: Resultater gjennom samhandling*. Universitetsforlaget. ***306 sider**

Sundt, H. (2014). God oppfølging – gjør veien lettere! *Norges barnevern*, 91(2-3), s. 146-150.
<https://www-idunn-no.ezproxy.uis.no/doi/pdf/10.18261/ISSN1891-1838-2014-02-03-08> ***5 sider**

Øien, L. & Lillevik, O. G. (2020). *Tiltak mot vold og aggresjon i skolen: en håndbok om forebygging, håndtering og oppfølging*. Pedlex. ***10 sider**

Vil du delta i forskningsprosjektet «Oppfølging av biologiske foreldre»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få en oversikt over hvordan barnevernet oppfølger foreldre og barn etter omsorgsovertakelse. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er en bacheloroppgave som har som formål å få et innblikk i hvordan saksbehandlere håndterer oppfølgingen av foreldre og barn etter omsorgsovertakelse. Om det er god nok oppfølging eller om det kan gjøres forbedringer. Jeg vil ha et innblikk i rammeverk, erfaringer, skjønnsvurderinger og forbedringspotensialer for oppfølgingen av foreldre og barn etter omsorgsovertakelsen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger, instituttet for sosialfag er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget for denne bacheloroppgaven er saksbehandlere som jobber med oppfølging av foreldre og barn etter omsorgsovertakelse. Jeg vil intervju en saksbehandler fra en litt mindre kommune, en mellomstor kommune og en større kommune.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju. Det vil ta deg ca. 30-45 minutter. Jeg vil spørre deg om hvordan du som saksbehandler følger opp foreldre og barn etter omsorgsovertakelsen. Hva dine arbeidsoppgaver er, hvilke tiltak som blir tatt i bruk og bruken av skjønn og erfaring i arbeidet ditt. Jeg tar lydopptak og notater fra intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det

vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det vil bare være meg som har tilgang til innhenta data fra intervjuene. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Alt fra intervjuet vil bli anonymisert slik det ikke kan gjenkjennes hvem som er blitt intervjuet. Dataen vil bli sikret slik at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene. Datamaterialet vil bli kryptert.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 16.05.2022. All datamaterialet vil bli slettet når prosjektet er avsluttet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger, instituttet for sosialfag har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger, instituttet for sosialfag ved [REDACTED]

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

[REDACTED]

[REDACTED]

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Er det godt nok?», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Problemstillingen for min bacheloroppgave er får foreldre god nok oppfølging etter omsorgsovertakelsen.

- Hva er dine oppgaver som saksbehandler?
- Kan du beskrive hvordan du jobber med oppfølging av foreldrene?
- Hvilke erfaringer har du med oppfølging av de biologiske foreldrene? Er de samarbeidsvillige eller møter du mer motstand, og da på hvilken måte?
- Hvordan gjør du når de biologiske foreldrene ikke vil ha oppfølging?
- Hvilke utfordringer møter du i oppfølgingen av biologiske foreldre?
- Hvordan vurderer du oppfølgingen til de biologiske foreldrene?
- Ønsker du å tilføye noe (jeg eventuelt har glemt å spørre om)?

Spør hvis det ikke allerede er besvart:

- Hva synes du fungerer bra med oppfølgingen?
- Hva synes du kunne blitt forbedret?

Ekstra hvis behov:

- Hvilke tiltak blir satt inn for foreldrene?
- Hvilken kunnskap vektlegger du i oppfølgingen?
- Kan du beskrive litt om hvilken påvirkning barnas oppfølging har på foreldrenes oppfølging?
- Står det biologiske prinsippet alltid først, eller er det situasjoner hvor dette blir mindre vektlagt?